

nad postojom politických inštitúcií vo vzťahu k rozvoju vedy (sekundárne aj techniky), rešpektujúc požiadavky trvalo udržateľného rozvoja. Svoje zastúpenie tu mala aj etika pomáhajúcich profesií, predovšetkým v podobe eticko-právnych a morálnych problémov sociálnych pracovníkov štátnej správy, ktoré bližšie konkretizovali Zuzana Truhlářová (PDF UHK Hradec Králové) a Beáta Balogová (FF PU Prešov).

Úspešný priebeh medzinárodnej konferencie *Etika a politika* dopĺňala aj užitočná diskusia, ktorá často pokračovala aj po skončení pracovnej časti programu. Počas dvojdňového rokovania v rámci plenárneho zasadnutia a vystúpení v sekciách odznelo vyše 35 referátov, ktorých texty budú publikované aj v zborníku. Konferencia priniesla cenný prehľad aktuálnych poznatkov z oblasti etiky verejnej správy a v rámci nej aj etiky politiky, čo dokazoval aj vysoký záujem o vystúpenia jednotlivých účastníkov konferencie.

Marta Gluchmanová

VZNIK UNESCO PRACOVISKA PRE BIOETIKU NA FF PU V PREŠOVE

UNESCO v rámci svojej novej strategickej orientácie usiluje sa vytvárať na univerzitách a výskumných centrách think-tanky, ktorých cieľom je budovanie prepojenia medzi vedou a výskumom na jednej strane a občianskou spoločnosťou na druhej strane vrátane mosta medzi výskumom a správou vecí verejných. Ide o využitie intelektuálneho potenciálu, ktorý existuje v jednotlivých členských krajinách UNESCO na prospech týchto krajín a celého medzinárodného spoločenstva. Súčasťou strategických zámerov UNESCO je aj tvorba centier excelentnosti a inovácií v rámci jednotlivých regiónov.

UNESCO zriadilo program UNESCO Chairs v roku 1992, a to na základe uznesenia 26. Valného zhromaždenia UNESCO v roku 1991. Najvýznamnejšími účastníkmi programu sú univerzity a vedeckovýskumné inštitúcie spolupracujúce s neziskovými organizáciami, nadáciami, verejným a súkromným sektorom. Cieľom je spojiť sily univerzitných komunit s UNESCO pri plnení cieľov všeobecnej agendy. Efektívnosť tejto spolupráce sa posudzuje na regionálnej, národnej a globálnej úrovni. Cieľom týchto aktivít je podporiť projekty nových vzdelávacích programov, podporovať vznik nových ideí v rámci výskumu a podnecovať kultúrnu diverzitu prostredníctvom výmen akademikov, vedcov a študentov.

Podmienkou pre zriadenie UNESCO Chair je skutočnosť, že žiadateľom musí byť renomovaná inštitúcia, na ktorej sa uskutočňuje systematický výskum, vzdelávanie, publikačné a organizačné aktivity v danej oblasti. Pracovisko, ktoré sa uchádza o získanie štatútu UNESCO pracoviska, musí mať výborné medzinárodné kontakty a aktivity aspoň na regionálnej úrovni. Ďalším veľmi významným predpokladom zriadenia UNESCO pracoviska je vedúca osobnosť, ktorá dokáže stimulovať a rozvíjať intelektuálne a vzdelávacie aktivity pracoviska v danej oblasti. Veľmi dôležitou požiadavkou pri zriaďovaní UNESCO pracoviska je súlad zámerov so strategickými cieľmi UNESCO, akými sú napríklad veda a technológie. Do tohto rámca strategickým zámerom UNESCO patrí aj oblasť etiky, a najmä bioetiky.

Generálna riaditeľka UNESCO Irina Bokova na základe návrhu Výboru pre bioetiku pri Slovenskej komisii UNESCO a po schválení Odborom vysokoškolského vzdelávania centrály UNESCO v Paríži zriadila v máji 2010 UNESCO Chair in Bioethics (pracovisko UNESCO pre bioetiku) na Filozofickej fakulte PU v Prešove na dobu 4 rokov. Štatút pracoviska UNESCO je pre Katedru etiky FF PU v Prešove, ktorá je jadrom tohto pracoviska, potvrdením vysokých kvalít jej vedeckovýskumných a vzdelávacích aktivít zameraných na oblasť bioetiky. Katedra etiky FF PU v Prešove sa tak zaradila medzi celkovo 7 exkluzívnych pracovísk UNESCO vo svete zaoberajúcich sa vedeckovýskumnými a vzdelávacími aktivitami v oblasti bioetiky a je jediným pracoviskom svojho druhu v strednej Európe. Podobné pracoviská UNESCO pôsobia na univerzitách v Barcelone (Španielsko), Haife (Izrael), Buenos Aires (Argentína), Lime (Peru), Brasílii (Brazília) a na Ethics and Public Policy Center vo Washingtone, D.C. (USA).

Cieľom zriadenia pracoviska UNESCO zameraného na bioetiku na FF PU v Prešove je vznik platformy pre výmenu znalostí a skúseností v oblasti vedy a vzdelávania v bioetike na Slovensku a v regióne strednej Európy. Projekt zriadenia UNESCO pracoviska pre bioetiku na FF PU v Prešove nadväzuje na priority UNESCO a korešponduje so 6. cieľom Strategického programu UNESCO *Podpora princípov, praxe a etických noriem podstatných pre vedecký a technologický rozvoj*. Rovnako je aj v súlade s bioetickým programom UNESCO vrátane jeho návrhov na vzdelávanie v rámci bioetiky, ktoré možno implementovať vo vzdelávacích programoch univerzít na celom svete.

Na Slovensku a v regióne strednej Európy je niekoľko univerzitných pracovísk zaoberajúcich sa bioetikou. Katedra etiky FF PU v Prešove má plne akreditovaný študijný program etiky vrátane kurzov bioetiky, medicínskej etiky, etiky ošetrovateľstva a etiky vedy na všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania. Okrem toho Katedra etiky FF PU v Prešove disponuje aj právami na habilitačné a inauguračné konania v rámci odboru etika (teda aj pre oblasť bioetiky). Existujú teda všetky kvalifikačné predpoklady na to, aby toto pracovisko plnilo úlohu centra pre oblasť vedy a vzdelávania v bioetike na národnej a regionálnej úrovni v strednej Európe, čo potvrdilo napríklad aj organizovaním regionálnej konferencie UNESCO venovanej metodologickým a metodickým otázkam bioetiky v januári 2009 za účasti viac ako 50 účastníkov zo 6 krajín. Výsledkom konferencie boli okrem iného dva zborníky (vrátane anglickej jazykovej mutácie), mapujúce situáciu, problémy a návrhy riešení bioetických otázok v krajinách strednej Európy.

Významným predpokladom naplnenia cieľov a úloh súvisiacich so vznikom spomínaného pracoviska UNESCO je aj medzinárodná spolupráca Katedry etiky FF PU v Prešove, ktorá intenzívne spolupracuje napríklad s Kabinetom pre štúdium vedy, techniky a spoločnosti na Filozofickom ústave AV ČR v Prahe, ďalej s Ústavom lekárskej etiky MU v Brne, s Lekárskou fakultou UK v Prahe, ale aj s Center for Ethics and Law in Biomedicine na Central European University v Budapešti (Maďarsko), s Centro di Ricerca Interdipartimentale ECLSC na University of Pavia (Taliansko), Center for Applied Ethics na Linköping University v Linköpingu (Švédsko) a je aj členom International Network of the UNESCO Chairs in Bioethics na univerzite v Haife (Izrael).

Hlavným cieľom pracoviska UNESCO na FF PU v Prešove bude podporiť zrod nových myšlienok týkajúcich sa etických a morálnych otázok v medicíne, biotechnológiách, biomedicínskom výskume a ošetrovateľstve na Slovensku, v strednej Európe a prípadne aj v iných častiach sveta. Špecifické ciele spočívajú v príprave učebných textov a antológií pre uvedené kurzy. Vysokoškolské učebnice pre spomínané disciplíny v rámci bioetiky vznikli na pôde Ka-

tedry etiky FF PU v Prešove už v rámci projektu Európskeho sociálneho fondu zameraného na skvalitnenie odborného vzdelávania v rámci študijného programu etika na FF PU v Prešove v rokoch 2005 – 2008. Na tvorbe týchto učebníc sa podieľali aj viacerí kolegovia z ďalších pracovísk na Slovensku a v Českej republike (vrátane odborníkov z praxe). Teraz pôjde o vznik ďalších podporných učebných textov venovaných špecifickým otázkam bioetiky, medicínskej etiky, etiky ošetrovateľstva a etiky vedy. Medzi špecifické ciele tohto pracoviska UNESCO patrí aj vznik platformy pre spoluprácu medzi akademikmi z oblasti humanitných odborov, vedcami, lekármi, ošetrovateľmi a zdravotníckym manažmentom na Slovensku a v strednej Európe. Súčasťou špecifických cieľov projektu je aj výskum v oblasti profesijnej etiky na Slovensku a v strednej Európe so zameraním na biomedicínske a zdravotnícke profesie.

Uvedené ciele sa budú realizovať prostredníctvom akreditovaných vysokoškolských kurzov pre študentov bakalárskych a magisterských študijných programov na PU v Prešove, ale aj na iných univerzitách podľa záujmu zo strany iných univerzít, resp. inštitúcií, ďalej pozvanými prednáškami popredných odborníkov v danej oblasti zo Slovenska a ďalších krajín regiónu strednej Európy a vydávaním učebnicovej literatúry pre potreby študentov a záujemcov o problematiku bioetiky. Plánujeme organizovať medzinárodné konferencie a workshopy k čiastkovým otázkam problematiky bioetiky (spolu s vydávaním vedeckých zborníkov z týchto podujatí).

Cieľovou skupinou budú v prvom rade vysokoškolskí študenti humanitných, biomedicínskych a zdravotníckych odborov, ďalej to budú filozofi, etici, teológovia, sociológovia, psychológovia. Ďalšou významnou cieľovou skupinou budú profesionáli z oblasti biomedicínskych a zdravotníckych odborov vrátane zdravotníckeho manažmentu.

Našou snahou je to, aby sa pracovisko UNESCO na FF PU v Prešove stalo na nasledujúce obdobie platformou pre vedu a vzdelávanie v oblasti bioetiky nielen na Slovensku, ale aj v celom regióne strednej Európy.

Vasil Gluchman